

Stockholm den 14 augusti 2023

Stockholms tingsrätt
Box 8307
104 20 Stockholm

Mål nr FT 4281-22, Daniel Edencrona ./ Statens genom Justitiekanslern, angående skadestånd

Tingsrätten har förelagt Daniel Edencrona att senast den 14 augusti 2023 yttra sig över statens yttrande av den 22 juni 2023 (aktbilaga 166, i det följande ”statens yttrande”). Med anledning av detta får han anföra följande.

1 YTTRANDETS DISPOSITION

1.1 I avsnitt 2 nedan svarar Daniel Edencrona på den fråga som staten har ställt till honom i statens yttrande. I avsnitt 3 anger Daniel Edencrona en ny samlad och slutlig bevisuppgift. Bevisuppgiften ersätter den tidigare ingivna (se avsnitt 6 i aktbilaga 156). De justeringar som gjorts av bevisuppgiften har gulmarkerats.

2 SVAR PÅ STATENS FRÅGA

2.1 Staten har i sitt yttrande bett Daniel Edencrona att konkretisera vad han avser med påståendet att värdepappersfonder tilläts inom premiepensionssystemet utan någon föregående granskning av fondens kvalitet eller lämplighet (se avsnitt 5.1 i statens yttrande). Med anledning av det får Daniel Edencrona anföra följande.

- 2.2 Som staten konstaterar har Daniel Edencrona inte funnit anledning att ifrågasätta statens beskrivning av fondmarknadens funktionssätt och regelverk. Daniel Edencrona ifrågasätter därmed inte att det i lagstiftningen ställdes krav på att samtliga fonder på fondtorget var s.k. UCITS-fonder eller att regelverket innebar att fondbolagen underkastades vissa externa kontrollfunktioner i enlighet med beskrivningen i statens grunder (se avsnitt 5.11–5.12 i aktbilaga 129).
- 2.3 Till skillnad från staten är Daniel Edencrona dock av uppfattningen att det enbart med hänvisning till dessa externa kontrollfunktioner, inte har varit rimligt för staten att utgå från att de involverade aktörerna på Pensionsmyndighetens fondtorg har varit seriösa och agerat i enlighet med fondandelsägarnas intressen. Som stöd för detta har Daniel Edencrona bl.a. åberopat sakkunnigutlåtande av [REDACTED] (se bilaga 1 till detta yttrande). I utlåtandet utvecklar [REDACTED] skälen för varför Folksam vid den aktuella tiden gjorde bedömningen att det inte gick att förutsättningslöst lita på dessa externa kontrollinstanser utan att genomföra egna riskbaserade kontroller.

3 SAMLAD OCH SLUTLIG BEVISUPPGIFT

3.1 Muntlig bevisning

- 3.1.1 Partsförhör under sanningsförsäkran med Daniel Edencrona. Han ska höras om hur det har påverkat honom att fondbyten kunnat ske obehörigen utan hans kännedom samt hur han i övrigt har påverkats av att hans premiepensionspengar kom att placeras i en av Falcon-fonderna.

Förhöret åberopas till styrkande av

- att den yrkade ersättningen är skälig, samt
- att den möjlighet till ”rättelse” som staten hänvisar till inte har varit en effektiv åtgärd för drabbade pensionssparare att komma till rätta med obehöriga fondbyten.

Förväntad tidsåtgång: 20 minuter.

- 3.1.2 Vittnesförhör med [REDACTED] tidigare Chief Operating Officer och Senior Advisor på BancTec AB (det företag som levererade den automatiska inläsningstjänsten av fondbytesblanketter till Pensionsmyndigheten under den aktuella tidsperioden). [REDACTED] var den som undertecknade avtalet mellan Pensionsmyndigheten och BancTec AB för BancTec AB:s räkning samt agerade kontaktperson med myndigheten. [REDACTED] ska höras om hur den automatiska inläsningen av fondbytesblanketter fungerade samt om möjligheterna att implementera de farereducerande åtgärder som Daniel Edencrona föreslagit.

Förhöret åberopas till styrkande av

- att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 förelåg en för staten förutsebar risk för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle försöka genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter, och särskilt till styrkande av
 - att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 var enkelt att förfalska en fondbytesblankett,

- att staten vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 inte hade vidtagit tillräckliga åtgärder för att motverka risken för att aktörer inom premiepensions-systemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter,
- att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 fanns åtgärder som hade varit rimliga för staten att vidta för att motverka risken för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter, och särskilt till styrkande av
 - att det hade varit möjligt för staten att förse fondbytesblanketterna med någon form av kopieringsskydd, samt att detta hade varit en lämplig åtgärd för att påtagligt motverka risken för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter,
 - att det hade varit möjligt för staten att, vid inläsningen av fondbytesblanketterna, kontrollera om pensionsspararen i fråga hade beställt den aktuella blanketten, samt att detta hade varit en lämplig åtgärd för att påtagligt motverka risken för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter,

- att det hade varit möjligt för staten att ha ett system för att upptäcka frekvent återkommande underskrifter eller på annat sätt kontrollera underskrifterna, samt att detta hade varit en lämplig åtgärd för att påtagligt motverka risken för att aktörer inom premiepensions-systemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter, samt
- att det hade varit möjligt för staten att ha ett system för övervakning av fondtorget för att upptäcka osedvanliga rörelser och en adekvat åtgärdsplan för sådana rörelser, samt att dessa åtgärder hade varit lämpliga för att påtagligt motverka risken för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter.

Förväntad tidsåtgång: 30 minuter.

Adress: [REDACTED]

- 3.1.3 Partssakkunnigförhör med [REDACTED] tidigare produkt-direktör och ledamot av koncernledningen för Folksam samt styrelseordförande för Folksam Fondförsäkring. [REDACTED] ska höras om sin yrkesmässiga bakgrund samt de skäl och omständigheter på vilka hans bedömningar och utlåtande (se stycke 3.3.1 nedan) grundar sig.

Förhöret åberopas till styrkande av

- att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 förelåg en för staten förutsebar risk för att

aktörer inom premiepensionssystemet skulle försöka genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter, och särskilt till styrkande av

- att det är stora finansiella värden som hanteras inom premiepensionssystemet vilket innebär risk för oegentligheter,
 - ~~att värdepappersfonder tilläts inom premiepensionssystemet utan någon föregående granskning av fondens kvalitet eller lämplighet,~~
 - att det under början av 2010-talet inte har varit rimligt för staten att utgå från att samtliga involverade aktörer inom premiepensionssystemet har varit seriösa och agerat i pensionsspararnas intressen,
 - att staten hade eller borde ha haft kännedom om att det under början av 2010-talet förekom aktörer inom premiepensionssystemet som inte var seriösa och som inte agerade i enlighet med pensionsspararnas intressen,
 - att ett obehörigt fondbyte kan medföra skada för pensionsspararen,
- att staten vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 inte hade vidtagit tillräckliga åtgärder för att motverka risken för att aktörer inom premiepensions-

systemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter,

- att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 fanns åtgärder som hade varit rimliga för staten att vidta för att motverka risken för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter, samt
- att den möjlighet till ”rättelse” som staten hänvisar till inte har varit en effektiv åtgärd för drabbade pensionssparare att komma till rätta med obehöriga fondbyten.

Förväntad tidsåtgång: 60 min

Adress: [REDACTED]

3.1.4 Vittnesförhör med [REDACTED], fondhandelschef på Pensionsmyndigheten. [REDACTED] ska höras om sitt arbete på Pensionsmyndigheten, vilka indikationer på förekomsten av oseriösa aktörer inom fondtorget som Pensionsmyndigheten fått, vilka problem som var kopplade till de oseriösa aktörerna, kännedom om obehöriga fondbyten, vilka åtgärder Pensionsmyndigheten vidtog med anledning av detta samt sina iakttagelser i förhållande till den s.k. Falcon Funds-härvan.

Förhöret åberopas till styrkande av

- att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 förelåg en för staten förutsebar risk för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle försöka genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter,

- att staten vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 inte hade vidtagit tillräckliga åtgärder för att motverka risken för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter,
- att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 fanns åtgärder som hade varit rimliga för staten att vidta för att motverka risken för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter, samt
- att den möjlighet till ”rättelse” som staten hänvisar till inte har varit en effektiv åtgärd för drabbade pensionssparare att komma till rätta med obehöriga fondbyten.

Förväntad tidsåtgång: 45 min

Adress: Samma som statens ombud

3.2 Skriftlig bevisning

- 3.2.1 Sakkunnigutlåtande av [REDACTED], bilaga 1 till detta yttrande, åberopas till styrkande av samma omständigheter som förhöret med honom, vilka framgår i stycke 3.1.3 ovan.
- 3.2.2 Handlingarna
 - a) Pensionsmyndighetens promemoria den 16 juni 2011 (aktbilaga 3),
 - b) ”Pensionsmyndigheten varnar för telefonförsäljare” ur Sveriges Radio den 8 februari 2013 (aktbilaga 4),

- c) Scientias anmälan till Ekobrottsmyndigheten den 24 juli 2013 (aktbilaga 32),
- d) ”Pensionsrådgivare i blåsväder” ur Dagens Nyheter den 26 juli 2013 (aktbilaga 33),
- e) ”Problematiskt med PPM-rådgivning” ur Svenska Dagbladet den 2 augusti 2013 (aktbilaga 158),
- f) Scientias stämningsansökan mot Strategi Placering den 9 augusti 2013 (aktbilaga 40),
- g) Stockholms tingsrätts interimistiska beslut den 13 augusti 2013 i mål nr T 11576-13 (aktbilaga 41),
- h) ”Trio möts om PPM-haveri” ur Svenska Dagbladet den 22 augusti 2013 (aktbilaga 38),
- i) Svaromål från Strategi Placering den 9 september 2013 i mål nr T 11576-13 (aktbilaga 159),
- j) ”Pinkod för fondbyte stoppas” ur Dagens Nyheter den 13 september 2013 (aktbilaga 39)
- k) Pensionsmyndighetens brev till spararna den 20 november 2013 (aktbilaga 45),
- l) Pensionsmyndighetens årsredovisning 2013, s. 30–31 och 87 (aktbilaga 160),
- m) Pensionsmyndighetens brev om fusionen i februari 2015 (aktbilaga 55),

- n) Utskrift av polisförhör med ██████████ den 24 maj 2017 ur bilaga 15 E del 3 till förundersökningsprotokollet till Stockholms tingsrätts mål nr B 6002-20 (aktbilaga 31),
- o) Utskrift av förhör med ██████████ den 31 oktober 2017 ur bilaga 15 E del 3 till förundersökningsprotokollet till Stockholms tingsrätts mål nr B 6002-20 (aktbilaga 116),
- p) Pensionsmyndighetens pm den 23 november 2020 – Detaljerad information om ersättningen till Falcon-spararna i november 2020 (aktbilaga 49),
- q) Pensionsmyndighetens årsredovisning 2014, s. 31, 64 och 99 (aktbilaga 161),
- r) Pensionsmyndighetens årsredovisning 2015, s. 35 och 111 (aktbilaga 106),
- s) Pensionsmyndighetens årsredovisning 2016, s. 72–74 och 171–178 (aktbilaga 54),
- t) Exempel på fondbytesblanketter och överblick av Daniel Edencronas fondbyten ur bilaga 8 till förundersökningsprotokollet till Stockholms tingsrätts mål nr B 9735-17 (aktbilaga 157),
- u) Utdrag ur boken *Det stora pensionsrånet: miljardsvindeln i Falcon Funds*, Jens B. Nordström, Lind & Co, 2020 (bilaga 2 till detta yttrande),

åberopas till styrkande av

- att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 förelåg en för staten förutsebar risk för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle försöka genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter.

Handlingarna i a) – o) ovan åberopas särskilt till styrkande av

- att staten hade eller borde ha haft kännedom om att det under början av 2010-talet förekom aktörer inom premiepensionssystemet som inte var seriösa och som inte agerade i enlighet med pensionsspararnas intressen.

Handlingarna i c) – o) ovan åberopas särskilt till styrkande av

- att staten hade eller borde ha haft kännedom om att det under början av 2010-talet förekommit aktörer inom premiepensionssystemet som hade genomfört obehöriga fondbyten med hjälp av PIN-kod.

Handlingarna i o) – t) ovan åberopas särskilt till styrkande av

- att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 var enkelt att förfalska en fondbytesblankett.

3.2.3 Handlingarna i a) och k) – u) i stycke 3.2.2 ovan

åberopas till styrkande av

- att staten vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 inte hade vidtagit tillräckliga åtgärder för

att motverka risken för att aktörer inom premiepensions-
systemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med
förfalskade fondbytesblanketter.

3.2.4 Handlingarna i o) samt q) – **u)** i stycke 3.2.2 ovan

åberopas till styrkande av

- att det vid tidpunkten för Daniel Edencronas fondbyte i september 2014 fanns åtgärder som hade varit rimliga för staten att vidta för att motverka risken för att aktörer inom premiepensionssystemet skulle genomföra obehöriga fondbyten med förfalskade fondbytesblanketter.

3.2.5 **Samtliga beslut erhållna från Pensionsmyndigheten avseende omprövning av beslut om fondbyten under perioden 1998 till 28 juni 2023 (bilaga 3 till detta yttrande),**

åberopas till styrkande av

- **att den möjlighet till ”rättelse” som staten hänvisar till inte har varit en effektiv åtgärd för drabbade pensionssparare att komma till rätta med obehöriga fondbyten.**

Som ovan,

Erik Scherstén